

Laboratóriá zarábajú na predraženom testovaní

Vyštudovaný aplikovaný biológ s doktorátom z genetiky Ing. Jaroslav POKORÁDI, PhD. pracuje celý život (už 20 rokov) v aplikatívnej vede, to znamená, že poznatky základného výskumu využíva v praxi, s aplikáciou na rôzne animálne modely. V Budmericiach, okrese Pezinok, vybudoval Reprodukčné centrum zvierat (Animal Reproduction Centre).

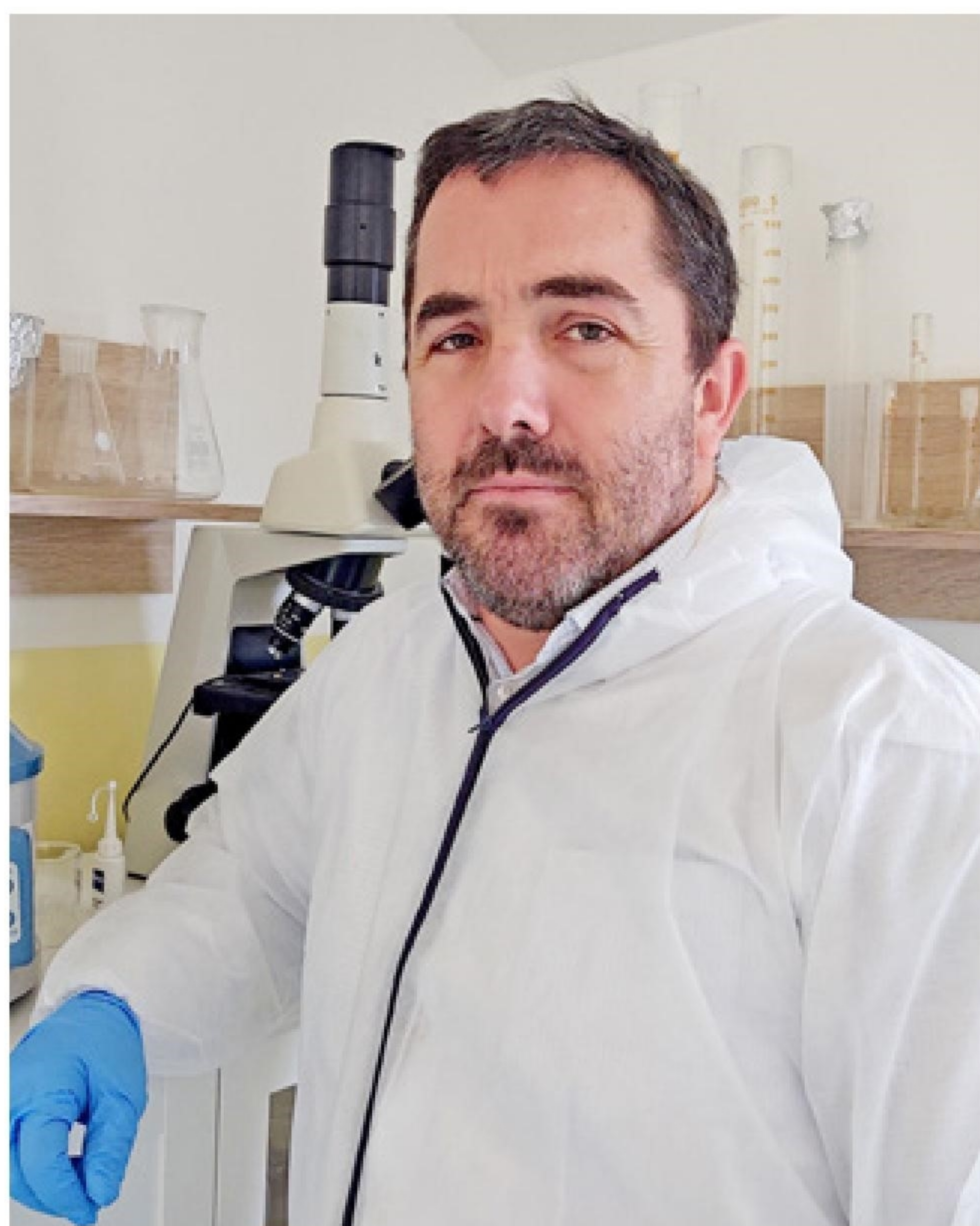
rn hovorili

Ako by ste stručne charakterizovali svoju profesionálnu cestu?

„Hlavným smerom mojej práce je aplikácia biotechník v chovoch zvierat a v záchranných programoch, kde môžeme použitím biotechnológie uchovať biologické vzorky najvzácnejších živočíšnych druhov. V roku 2001 som zakladal s vtedajším rektorom Slovenskej poľnohospodárskej univerzity v Nitre záhytné stredisko pre plazy – Univerzitné vivárium SPU, ktoré má edukačné a environmentálne ciele a cez toto zariadenie sme zachránili veľa pôvodných, ale aj nepôvodných druhov plazov.“

V roku 2007 sme založili prvú insemináčnu stanicu v Európe pre divožijúcu zver, a tu sme za 12 rokov aplikáciou biotechník vedeli uchovať v tekutom dusíku veľa insemináčnych dávok, ako aj embryá vzácnych druhov zvierat. V tomto pracovisku som ako riaditeľ pôsobil do roku 2019.

Od roku 2008 som prezidentom Slovenskej asociácie chovateľov jeleňovitých. Snažím sa im pomôcť pri problémoch, ktoré na Slovensku v poľnohospodárstve máme tak, aby kompetentní pochopili, že farmový chov zveri je alternatívne živočíšne odvetvie, ktoré je na vzostupe. Slovensko získalo prestížnu možnosť organizovať VIII. World Deer Congress, ktorý sa mal konať v októbri 2020, ale žiaľ pre Covid-19 sme ho preložili na neurčito, keďže očakávame účasť z celého sveta z vyše 30



Hybridný pohľad veterinára a biológa nám dáva viac priestoru zdravotný problém vyriešiť, ale aj eliminovať dôsledky, ktoré daný stav spôsobil, uviedol Jaroslav Pokorádi.

krajín a viac ako 400 účastníkov.

Od roku 2019 sme v Budmericiach vybudovali Reprodukčné centrum zvierat, ktoré je zamerané hlavne na reprodukčné problémy zvierat – od psov, mačiek až po býkov, capkov, baranov, farmovú zver, ale aj rôzne zoolvieratá. Riešime umelú insemináciu, kontrolu spermií z pohľadu ich kvality, prípadne mrazíme spermium vybraných druhov zvierat, riešime komplikované infekcie, ktoré zásadne ovplyvňujú reprodukčné zdravie. Dnes máme poznatky, že napríklad v chovoch plemenných býkov v strednej Európe šarapatí mykoplazma a ureaplazma, čo sú baktérie, ktoré stoja za neplodnosťou nielen zvierat, ale aj ľudí. Tým, že sme reprodukčné centrum, máme v tíme špecialistov na jednotlivé špecifické problematiky, ako embryológov, andrológov či všeobecných veterinárov. Veterinárna ambulancia v Budmericiach samozrejme slúži aj pre bežných pacientov, kde sa o nich stará

MVDr. Zuzka Krchníková. Naša filozofia je, že za pacientom cestujeme, ak nemôže prísť. Hybridný pohľad veterinára a biológa nám dáva viac priestoru zdravotný problém vyriešiť, ale aj eliminovať dôsledky, ktoré daný stav spôsobili.“

V súvislosti s pandemiou ste sa pred mesiacom vyjadrili, že Slovensko by mohlo testovať koronavírusové ochorenie Covid-19 efektívnejšie, rýchlejšie a za menej peňazí. Súkromné laboratóriá poskytujú predražené testovanie na toto ochorenie. Zmenila sa situácia za uplynulý mesiac?

„Žiaľ nezmenilo sa toho veľa, niektoré čiastkové faktory áno. Napríklad, zvýšil sa počet denného testovania a zapojili sa aj veterinárne ústavy. Čo je smutné, tak vláda ako keby uvalila embargo na ceny RT PCR testov, čiže nevieme, koľko dnes platí za jeden test poisťovniam, resp. súkromným laboratóriám. Tie vieme, že testujú za cenu 70 €. Vyvolalo to samozrejme reakciu,

že je ticho... napísal som na stránku vlády SR (koronachcempomoc@vlada.gov.sk) s odpoveďou, že odstúpili môj podnet kompetentnému orgánu. To bolo 20. apríla. Bez reakcie. Ak nevedia vo vláde, že RT PCR test sa dá urobiť do 18 € (a pri veľkom počte testovaní, samozrejme ešte menej), tak to nie je asi už o tom, že nevedia. Každý panovník je taký dobrý, akých má radcov, a tu je asi Achillova päta pána premiéra. Stále verím, že to myslí dobre so Slovenskom a s odstránením korupcie, ale toto, čo sa deje dnes, že pri 5000 testoch denne, ide minimálne 150-tisíc eur denne niekomu do vaku, je pri mesačnom rovnakom tempe strata v štátnej pokladni 4 500 000 eur. A to nehovorím o tom, že štát cez „corona alibi“ núti niektoré skupiny obyvateľov testovať sa ako samoplatcovia v súkromných laboratóriách, kde je cena absolútne úžernícka. Zároveň je smutné, že žiadneho novinára netrápi, že testujeme denne a v priamom prenose utekajú už milióny eur do vrečka niekomu, kto na tejto kríze zarába. Problém je asi v tom, že ľudia sedia po ľavici premiéra majú kamarátov práve tých, ktorí PCR testovanie robia. A žiaľ, ak tam nemá odborníka na molekulárnu genetiku, ktorý nie je zaujatý a nenaháňa sám seba biznis, tak premiéra „opijú rožkom“ a on uverí svojim radcom. Pritom stačí tak málo, rozpis protokolu, nacenenie položiek, personálne náklady, marža a aj podpriemerný radca by videl neviditeľné. Preto toto rozkrádanie v priamom prenose novinári trpia? Absolútne zlyhanie je na strane hlavného hygienika. Preto? On a pán premiér je zodpovedný za každé úmrtie v Domovoch sociálnych služieb (DSS), pretože od prvého pozitívneho človeka vedeli, že najzraniteľnejšou skupinou sú starí ľudia a absolútna kontrola a testovanie malo byť ako prvé v nemocniciach a v DSS. Najvyšší kontrolný a hygienický režim mohol zaviesť hlavný hygienik okamžite.“

A nie sa potom, ako predseda vlády, vyhrážať trestnoprávne zamestnancom DSS. Zlyhanie je adresné a patrí hlavnému hygienikovi, ten tam bol a mohol rozhodnúť už v predchádzajúcej vláde. Toto je najväčšia chyba, ktorú žiaľ nepochopil nikto v krízovom štábe. A ja zároveň nepoznám krajinu, kde sa premiér alebo prezident štátu sa vyhovára na úradníkov, členov štábov, že to nie ja, ale oni rozhodli. Nepoznám štát, kde je premiér, ktorý hľadá alibi za svoju zodpovednosť, len aby sa schoval za biely plášť doktorov. Ale to je len pohľad obyčajného biológa.“

Roky spolupracujete s molekulárnou genetikou MUDr. Soňou Pekovou, Ph.D. Vedúca laboratória Tilia Laboratories odhalila dva prípady nákazy vírusom SARS-CoV-2 a tvrdí, že vyvinula nový typ testu na detekciu tohto vírusu – skrátenú genetickú metódu, ako identifikovať a kvantifikovať množstvo vírusu SARS-CoV-2. V čom tkvie jednoduchosť spôsobu testovania, ktorý navrhla?

„To už je staršia informácia; na začiatku testovania odhalila dva pozitívne prípady, teraz je ich nespočetne viac. Keď máte akékoľvek ochorenie a viete jeho pôvodcu, tak on má buď DNA alebo RNA, podľa toho, aký je to pôvodca, baktéria, vírus. A každý ma jedinečné sekvencie svojej nukleovej kyseliny, ktorú kopíruje a ďalej sa replikuje. Dr. Peková, tak ako aj iné laboratóriá po celom svete, našla unikátne časti, tzv. primery pre SARS-CoV-2, ktoré stačí „prečítať“ a viete, že je vírus vo vzorke. To samozrejme urýchľuje celú metodiku a nemusíte sekvenovať celý genóm. Čo málokto spomína je tiež fakt, že s RT PCR viete aj kvantifikovať vírus, čím viete sledovať účinnosť liečby s tým, že zmeriate jeho množstvo. Veľmi prospešné je to pri komplikovaných prípadoch, používané napríklad aj pri nastavení liečby HIV, kde kvantifikáciu vírusu viete sledovať pokles

alebo stagnáciu terapie. Ohľadom metodiky RT PCR naozaj dnes máme veľa šikovných ľudí, ktorí vedú pracovať podľa protokolu a ešte ho aj optimalizovať na svoje laboratórium.“

Prejavili niektoré krajiny záujem o jej testy? Podarilo sa už použiť jej metódu praxi?

„Ako som spomínal, áno, jej protokol prevzali v zahraničí, niekde si navrhujú svoje primery, čiže iné úseky RNA vírusu, ale v princípe ide stále o to isté.“

Dr. Soňa Peková vyslovila hypotézu, že vírus zrejme nie je prírodného pôvodu. Svetová zdravotnícka organizácia (WHO) oznámila, že všetky dostupné dôkazy naznačujú, že vírus má živočíšny pôvod a stále nie je jasné, ako sa vírus preniesol na človeka. Aký máte na to názor?

„Nie som virológ, ale tí čo sa tomu venujú a poznajú genómy prírodných vírusov a modifikovaných, čiže človekom (ale aj náhodnými mutáciami) zmenenými genotypmi tvrdia, že niektoré úseky RNA nevykazujú prirodzené satelitné miesta. Ja určite budem viac dôverovať WHO alebo Donaldovi Trumpovi, však podľa nich mal byť aj Kim už mŕtvy...“

Podľa odborníkov, takáto pandémia nie je prekvapením a bolo len otázkou času, kedy choroba ako SARS či MERS spôsobia pandémiu. Je to podľa Vás tak?

„Áno, bola to len otázka času, aj keď ja som skôr čakal ohniská na zemi skôr inde, kde je nulová hygiena, ale tento typ pandémie je len o nás a našich prístupoch. Viete, mikróby tu boli dávno pred nami a s vysokou pravdepodobnosťou tu budú, aj keď my ako ľudstvo vyhynieme. Žiaľ tento vírus si vyberá hlavne obeť naše mamy a otcov, starých ľudí. Bodaj by niekto takto rozšíril vírus, ktorý pozabíja aj ľudskú zlosť, sprostosť, zákernosť, závisť a nenávisť.“

PATRIČIA DOLEŠOVÁ
FOTO – ARCHÍV JP

V Národnom žrebčine symbolicky otvorili chovateľskú sezónu

Minister pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR Ján Mičovský, spolu s ministkou kultúry Natáliou Milanovou, symbolicky otvorili tohtoročnú sezónu v Topoľčiankach.

„Náš Národný žrebčín je jediným žrebčínom na svete, ktorý chová päť čistokrvných plemien koní, využívaných a testovaných aj v športe. Jeho jedinečné postavenie chovateľskej autority vo svetovom meradle potvrdzuje aj chov troch plemien, chovaných ako génové rezervy. Chovu his-

toricky významných a ohrozených druhov koní plemien lipican, hucul a shagya-arab, sa tu nesmierne darí. Narodilo sa tu už vyše 8 700 vzácnych žriebät,“ zdôraznil Michal Horný, riaditeľ Národného žrebčína Topoľčianky, š. p.

Národný žrebčín vykonáva službu vo verejnom záujme v oblasti chovu koní od roku 1921. Vedie plemennú knihu pre štyri plemenné koní. Zabezpečuje poradenskú činnosť v chove pre súkromných chovateľov, organizuje odborné semináre a chovateľské ukážky. Posky-

tuje komplexné služby v oblasti reprodukcie, pričom prevádzkuje insemináčno-reprodukčné centrum a spermobanku, s viac ako 4 000 ks hlbokozmrazených insemináčnych dávok najvzácnejších žrebčov.

Žrebčín v Topoľčiankach ročne organizuje cca 20 chovateľských a športových podujatí. So svojou jedinečnou hipologickou expozíciou na Slovensku je miestom veľkého turistického záujmu, ktoré ročne navštívi cca 50 000 turistov. Národný žrebčín je aj miestom štátnej reprezen-

tácie, navštevujú ho domáci i zahraniční predstavitelia verejného a spoločenského života na najvyššej úrovni.

„Každá vyspelá krajina si udržiava kultúrne dedičstvo vo forme chovu koní, prostredníctvom štátnych žrebčínov a žrebčincov. Som rád, že aj na Slovensku máme žrebčín, ktorým sa môžeme pýšiť. Musíme si však chrániť to, čo tu máme a to aj v týchto časoch. Zvieratá nie sú stroje, ktoré sa dajú vypnúť vtedy, kedy by sa nám to možno hodilo. Ich životy závisia od starostlivosti ľudí. Chválim

a vážim si preto prácu zamestnancov žrebčína a ich rozhodnutie počas pandémie koronavírusu,“ uviedol Ján Mičovský.

Národný žrebčín „Topoľčianky“, ako štátny podnik MPRV SR, sa venuje aj poľnohospodárskej činnosti. Vedľajším odvetvím živočíšnej výroby je chov hovädzieho dobytku a oviec, zameraný na produkciu mlieka a syra, ako trhovej komodity a produkciu maštalného hnoja, na udržanie pôdnej úrodnosti. Výnimkou nie je ani rastlinná výroba. Žrebčín hospodári na 1 000 ha

poľnohospodárskej pôdy, z ktorej 400 ha predstavuje orná pôda. Ročne tak podnik dokáže vyprodukovať až 1 milión litrov kravského mlieka, 25 000 litrov ovčieho mlieka, 1 200 ton sena, 1 500 ton slamy, 3 300 ton senáže a siláže a 900 ton ovsu, pšenice a kukurice. V štátnom podniku chovajú celkom 520 koní, 270 ks hovädzieho dobytku a 300 ks oviec. Žrebčín má celkom 7 stredísk s celoročnou 24-hodinovou prevádzkou, ktorú má na starosti 87 zamestnancov.

(pat)